

■ Uchwalenie Konstytucji 3 maja

Posłowie będący zwolennikami reform skupili się wokół Stanisława Małachowskiego, Ignacego Potockiego i Hugona Kołłątaja. Dążyli oni do przebudowy ustroju Rzeczypospolitej, więc w porozumieniu z królem opracowali projekt konstytucji. Został on przyjęty przez sejm **3 maja 1791 roku** – stąd nazwa **Konstytucja 3 maja**. Była to pierwsza konstytucja w Europie, a druga na świecie, po amerykańskiej.

Na mocy Konstytucji 3 maja w Rzeczypospolitej **zniesiono wolną elekcję**. Odtąd tron miał być dziedziczny. Na sejmie walnym **przeszło obowiązywać liberum veto**, co ograniczało wpływy magnatów i obcych mocarstw. Konstytucja zniosła też podział Rzeczypospolitej na Polskę i Litwę, ustanawiając jedno państwo – **Rzeczpospolitą Polską**. Zgodnie z zasadą Monteskiusza **wprowadzono trójpodział władzy** na: ustawodawczą (sejm), wykonawczą (król i Straż Praw, czyli rząd) oraz niezależne sądy. Prawa polityczne szlachty gołoty zostały ograniczone, zwiększyły się natomiast prawa mieszczan z miast królewskich. W konstytucji znalazł się też zapis, że chłopci zostaną objęci ochroną prawną, co było pierwszym krokiem do poprawy ich losu w przyszłości.

■ Konstytucja 3 maja

Triumfalny pochód twórców Konstytucji 3 maja z Zamku Królewskiego do kościoła Świętego Jana w Warszawie przedstawił na swoim obrazie Jan Matejko.

Konstytucja 3 maja 1791 roku to dzieło stworzone dla uczczenia setnej rocznicy uchwalenia tej ustawy. Obecnie można je podziwiać na Zamku Królewskim w Warszawie.

- 1 Stanisław Małachowski** jest centralną postacią obrazu. Marszałek, niesiony przez wiwatujący tłum, dumnie unosi tekst uchwalonej właśnie konstytucji.
- 2 Król Stanisław August Poniatowski** prowadzi pochód do kościoła Świętego Jana, gdzie ma dojść do uroczystego zaprzysiężenia konstytucji.
- 3 Hugo Kołłątaj**, duchowny i uczonec, był jednym z autorów Konstytucji 3 maja. Popierał zniesienie wolnej elekcji, zasady *liberum veto* oraz niektórych przywilejów szlacheckich.

UWAGA! Możesz zdobyć dodatkowe informacje kopiując do przeglądarki link <https://www.youtube.com/watch?v=EjUJZPd2tk>

ZADANIE 5: Połącz pojęcie z definicją za pomocą strzałek

reforma

najważniejszy dokument w państwie, który określa ustrój państwa oraz prawa i obowiązki obywateli

ustawa

wprowadzenie zmian, ulepszeń

konstytucja

akt prawny

ZADANIE 6: Zapoznaj się z treścią poniższego tekstu i odpowiedz na pytania:

■ Konfederacja targowicka i wojna polsko-rosyjska

Przeciwni reformom magnaci nie zgadzali się z zapisami Konstytucji 3 maja. W **1792 roku** powołali konfederację przeciwko reformom Sejmu Wielkiego. Zawiązali ją w porozumieniu z Katarzyną II w stolicy Rosji – Petersburgu – ale oficjalnie ogłosili tę decyzję na terytorium Rzeczypospolitej, w miasteczku **Targowica**. Przywódcy **konfederacji targowickiej**: Stanisław Szczęsny Potocki, Franciszek Ksawery Branicki i Seweryn Rzewuski do dziś są symbolem zdrady narodowej.

Wkrótce wezwana przez targowiczán 100-tysięczna armia rosyjska wkroczyła na ziemie Rzeczypospolitej. Wojska polskie, liczące 60 tysięcy żołnierzy, stawiały opór nieprzyjacielowi. Polacy pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego, bratanka króla, wygrali bitwę pod Zieleńcami. Pod Dubienką nad Bugiem armia polska z Tadeuszem Kościuszką na czele odparła pięciokrotnie liczniejsze działania zbrojne, Caryca Katarzyna II zażądała, aby Polacy przerwali działania zbrojne, a król przystąpił do konfederatów. Zagroziła Stanisławowi Augustowi **detronizacją** i kolejnym rozbiorem państwa. W tej sytuacji monarcha, chcąc uchronić Rzeczpospolitą przed dalszym podziałem, rozkazał zakończyć walkę, a sam poparł targowiczán.

Order Virtuti Militari [czytaj: wirtuti militari], czyli „dzielności żołnierskiej”, został ustanowiony przez Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny polsko-rosyjskiej w 1792 roku. Do dziś jest to najwyższe odznaczenie wojskowe w naszym kraju.

171

➤ Kiedy i gdzie przeciwnicy reform Sejmu Wielkiego zawarli konfederację?

.....

➤ Kto pomógł targowiczánom w walce przeciwko królowi i jego oddziałom?

.....

ZADANIE 7: Zaznacz w tekście, kolorowym pisakiem, ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w wyniku II rozbioru

II rozbiór Polski – 1793 rok

23 stycznia 1793 roku Rosja i Prusy dokonały II rozbioru Polski. W rozbiorze tym nie wzięła udziału Austria, ponieważ była wtedy zajęta wojną z Francją.

Zaborcy polecieli zwołać sejm latem 1793 roku, aby zatwierdzić zmiany granic państwa polskiego. Był to tzw. *sejm niemy*, ponieważ w czasie posiedzenia posłowie milczeli. Nad ranem marszałek oświadczył, że milczenie jest zgodą na zatwierdzenie rozbioru.

- Prusy zagarnęły: Gdańsk, Toruń, Wielkopolskę i część Mazowsza.
- Rosja zagarnęła: ziemie na Ukrainie i Białorusi.

Rzeczpospolitej pozostało jedynie 200 tys. km² powierzchni i tylko 4 miliony ludzi.

Podpisali zdradę milczkiem

I wyszli panowie:

A odtąd się sejm grodzieński

Niemy sejmem zowie.

Choć on niemy, jest w nim przecie

Wielki krzyk dziejowy:

Już wy nigdy nie zmyjecie

Hańby z waszej głowy!

Maria Konopnicka „Drugi rozbiór”